

ERDÉLY.

DIPLOMÁCIAI NIHILIZMUS.*)

Sokan vannak, akik azt hiszik, hogy már útban van a magyar igazság. Egyesek szerint már az ajtón kopogtat. S miután ezt saját maguk elhiszik, most már másokkal is igyekeznek elhitetni. Persze a legtöbb ember a fejét csóválja. Nem tudja, nem akarja elhinni, hogy mindez lehetséges volna. Már tényleg derengeni kezdene a magyar világosság?

Naiv emberekben minálunk sohasem volt hiány. Mindig akadtak szép számmal olyanok, akiket a hangos dikciók és üres ígéretek elkábítottak és akiket egy-egy jól elhelyezett udvariassági gesztussal, vagy émeltygősen hizelgő bókkal meg lehetett vásárolni. Mindnyáján azt reméltük azonban, hogy a nagy világégés alaposan megtizedelte e fanatikus ábrándozók sorait s hogy végre Trianon hatodik évfordulója után a mindig kísértő naiv lidércálmok végleg a nagy magyar lomtárba kerültek.

A magyar társadalom azonban úgylátszik valódi bourboni fajta, amely nem akar tanulni a holnap számára a tegnapi bűneiből. Oly bűnökből, amelyek bár nem az ő bűnei, de amelyek miatt már nyolcadik esztendeje vérzik igazságtalanul. Pedig ezekre a vérző sebekre indokolatlan hiszékenységgel és gyermekes naivitással sohasem fog gyógyító irt találni.

Tény igaz viszont, hogy a mi szegény magyar társadalmunk, élet-standardjában és kultur-igényeiben lezüllesztett középosztályunk és mindenéből kiforgatott menekült véreink — sokkal súlyosabb helyzetben vannak, semhogy elvárhassuk tőlük a helyes külpolitikai érzék s a reális ítélőképeség észszerű, rideg alkalmazását. Mert honnan is örökölte volna mindezt a mi társadalmunk? Hiszen alkalmas volt, hogy külpolitikailag önálló életet éljen; évszázadokon át oda volt láncolva egy föle testileg-lelkileg idegen diplomácia jármához, amely a „rölkünk-nélkülünk“ elve alapján intézményesen körülbástyázta a magyar tömegek külpolitikai rövidlátását. Mindez azonban legfeljebb csak enyhítheti, de nem igazolhatja társadalmunk egyrésznének indokolatlanul optimista magatartását, amely mindenképpen revízióra szorúl.

Mindig híresek voltunk arról, hogy az alkalmi orientációk nálunk termékeny talajra találnak. Ez által persze csak még inkább elhomályosult a nagy magyar tömegek tisztánlátása, amely — külpolitikai kiskorúsággal párosulva — gyakran hozzá nem értő dilettánsoknak vagy hangulatkeltő epigonoknak vált játékszerévé. Éppen ezért saját érdekünk, hogy egyszer végre már nyers színekkel kíméletlenül átfessük ennek a nagy és naiv reménykedésnek kártyavár alapzatát.

Volt idő, amidőn a nagy török barátságtól alig fértünk a bőrünkbe. Jött azután a bolgár hullám. Mire az elmúlt, fellángolt a talán legindokolatlanabb: a lengyel orientáció. Alig akadt valamirevalóbb vidéki városka, ahol e műbarátság patentírozott lovagjai ne gyújtották volna meg saját magukra nézve oly jótékony örömtüzeiket. Már-már komikus volt, hogy ez az egyoldalú szerelem még akkor is tartott, amikor a hivatalos Lengyelország régen a Quai d'Orsay és a kis-

*) Közzöljük ezt a harcos cikket, mert vita-anyagot és problémát találunk benne és mert elvünk mindig az marad, hogy a problémák elől kitérni: bűn, de szembenézni velük: tévedéseken keresztül is nemzeti kötelesség.

entente füttýére táncolt, miközben — ahol csak tehetette, mint például legutóbb is Genfben — Magyarország ellenségeivel Magyarország ellen foglalt állást. És a lengyel-barátságnak még ma is vannak fanatikusai. Ezek a jóemberek észre sem veszik, hogy száználmas. erőlködésük közben a gyermekes együgyűségnek s már-már bosszantó naivitásnak valóságos klinikai példáit szolgáltatják. Pedig ha megkérdeznők őket, hogy miért ápolgatják Benesék fegyvertársainak barátságát ily buzgón és hogy mily észszerű garantíák indokolják e nagy szerelmet, — bizonyára adósok maradnának a felelettel.

De semmivel sem indokoltabb a Népszövetség vagy a Vatikán iránti orientáció sem. A Vatikánnal szemben nincs helye az általánosításnak, sem a világi nagyhatalmakkal szemben felsorakoztatott opportunistái érveknek. Itt nem reális garanciákról van szó, nem is kompromisszumokról. Itt egyes-egyedül egy nagy illúzióval állunk szemben. Azzal a hamis állítással, hogy a katolikus egyház nemzetek-fölöttisége velünk, Magyarországgal szemben sohasem érvényesül és hogy a Vatikán a trianoni irredentának egyik hathatós pártfogója. Sajnos a tények mást bizonyítanak, hiszen nem is lehet föladata a Vatikánnak, hogy — lelki szupremáciáját veszélyeztetve — belenyúljon a népek vitás kérdéseibe. S itt is szembe találjuk magunkat a nagy magyar naivitással. Könnyen hívő magyarjaink tízezrei nem képesek elválasztani a katolikus hitélettől a katolikus hierarchia békés világpolitikáját, amely a megszállt részeken — akár tudatosan, akár kényszerülve — lassanként az új államkeretekbe illeszti intézményeit, hűséges magyarjaink lelki kincseit, ősi javait. A közözsvári Minoriták templomának átengedése után most 700.000 hitű erdélyi katolikus magyar lelki kormányzását adta oda az alig 200.000-nyí regátsbéli katolikus kisebbség zsákmányául a bukaresti metropolita fennhatósága alá...

Az most másodrangú, bár épp ily fájdalmas kérdés, hogy mindennek politikai okai voltak, — a lényeg és a hangsúly a ténynek balkáni jellegén van s azon, hogy bizonyos kérdésekben Róma feláldozza — olykor még egy történelmi katolikus csoporttal szemben is — évszázados tényleges barátságát, ha azt a világi szempontokon túlemelkedő spirituális érdek úgy kívánja. Pedig francia példák is bizonyítják, hogy a nemzeti szempontokat negligáló intézkedései nem mindig jártak a kívánt eredménnyel s hogy a Szentszék olykor-olykor maga is belátta diszharmoniót keltő politikájának korai voltát. Mert képzeljünk el például egy derék erdélyi katolikus magyart, aki emberemlékezet óta a magyar püspöki palota lakóját tisztelte lelki főpásztorául és akitől az úgynevezett oláh földbirtok-politika most mindenét elrabolta, — vajjon mit érezhet lelkében Róma és Genf iránt? Vajjon oly könnyen bele tud-e nyugodni a res iudicataba, amely szerint — azért, hogy Majláth gróf helyett a bukaresti metropolita kerülhessen be az oláh szenátusba — most az egész erdélyi katolikus magyarsággal együtt egy töle idegen és gyűlölt oláh katolikus kisebbség lelki terrorját legyen kénytelen eltűnni.

Éppen olyan hiú ábrándok itt is, mint abban, hogy a genfi aeropag iránt eddig tanúsított türelmi politika meghozza a maga gyümölcsseit. Mert igazán nem az a legfontosabb, hogy mindezt a Vatikán akarta-e így, vagy, hogy a vatikáni magyar külképviselet vesztette-e el a játszmát a szentszéki oláh követtel szemben. Tény és fájdalmas valóság, hogy pillanatnyilag ez az orientáció is csöddöt mondott és most 700.000 híven katolikus magyar vesszőfutását ismét annak köszönhetjük, hogy az egyik diplomáciai hatalmasság nem a mi javunkra döntött.

De nunc venio ad fortissimum. Genf. Elvették szegény erdélyi magyarunknak mindenét. Kirabolták, meglópták, megrugdosták, csak éppen, hogy a csupasz életet hagyták meg. Most még a jus murmurandi-t is elvették tőle. Hiába fut napról napra nagyobb igazsága után immár harmadik esztendeje, végül is be kell látnia, hogy a harc szélmalom-harc és hogy a genfi csoda összes döntőbírósaival együtt a legnagyobb emberi hazugság, amelyet valaha is egy professzori agyvelő kitermesztett.

Savány vigasztalás, hogy a magyar álláspont méltóságteljes fenntartását közéletünk legnagyobb büszkesége oly dicsőségteljes formák között tudta érvényre juttatni. A támadás itt is sokkal erősebb volt, mint a védelem s a sátáni arcok, amelyek még a mi nagy bölcsünk gránit-érveit is fagyosan fogadták, elárulták, hogy a nemzetközi politika elérkezett a diplomáciai lelkiismeretlenségnek ahhoz a mesgyéjéhez, ahol az etikai elvéket már a nihilizmus determinálja. Mert lehet-e vajjon másnak nevezni a genfi Chamberlain-Titulescu ciklust, mint a nagy politikai kokain-rágcsálók gyülekezetének, amely a maga diplomáciáját szívesen leegyszerűsíti a balkáni keretekhez, ha a saját úri kényelme, vagy a kérdés kényes volta azt éppen úgy kívánja. Mind erre felteszi a koronát a fagyos arcú, külső megjelenésében is Wilsonra emlékeztető angol külügyminiszter, aki a szovjet legnagyobb örömeire megengedhetőnek tartja, ha egy győztes állam az idegen állampolgárok javait minden kártérítés nélkül kisajátítja. És mindezt a mi legújabb angol orientációnk leghatalmasabb diplomatája mondja, miközben a másik legújabb orientációnk, olasz barátunk kényszerű semlegességgel kénytelen asszisztálni a diplomáciai nihilisták összejövetelének.

Rothermere-akciótól és olasz barátságtól hangos ma a magyar glóbusz. Az olasz, hivatalos barátság becikelyezett szerződésen nyugszik. Scialoja genfi olasz kiküldött még sem támogathatott nyíltan bennünket, mert az oláhokkal szemben Besszarábia tekintetében szintén szerződés köti. Rothermer lord nem hivatalos személy. Az ő akciója természetesen nyíltabb, őszintébb és nagyobb szabású. Csakhogy itt sem szabad túlzásba esni. Naivitás volna azt hinni, hogy az ő becsületes munkája holnap vagy holnapután megindítja a nagy magyar lavinát. Saját érdeklünk, hogy ne csak a nemes lord működését kísérjük figyelemmel, hanem észre vegyük a hivatalos Anglia megnyilatkozásait is. Az angol delegáció egyik magasrangú diplomatája szerint Chamberlain Genfben nem Magyarországgal és nem Apponyi gróffal szemben foglalt állást, hanem mint bizottsági előadó csupán a magyar álláspontot helytelenítette. A diplomáciai rabulisztika, azt hiszem, aligha produkált még ennél sikerültebb keresztretjvényt. A prágai angol követ szerint „a kisentente államok nyugodtan napirendre térhetnek azon tájékoztalan kritika felett, melyet a Rothermere-politika kivált.”

Igy fest tehát a valóságban a genfi társasjáték. Cannes, Locarno és Thoiry hiába igyekeztek új világpolitikai atmoszférát teremteni, a diplomáciai nagy hazugságokon kívül nem tudnak új eredményeket, emberibb közszellemet teremteni. És miközben egymásnak ajánlgatják évek óta a békét s a lefegyverzést és bombasztikus szónoklatokkal egymást a világbéke hétpróbás bajnokaivá ütlik, szinte öntudatlanul hajlékot emelnek egy nihilista szentszövetségnek, amelynek a multja nem őszinte, a jelene nem biztató — jövője pedig egyáltalában nincs.

(Budapest.)

Csakó István.